

УДК 346.9

О.В. Циркуненко,
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
і трудового права імені професора О.І.Процевського
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди
<https://orcid.org/0000-0002-6202-3000>

НОВІ РЕАЛІЇ УХВАЛЕННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Анотація. Метою цієї статті є дослідження новели цивільного процесуального законодавства України щодо запровадження інституту таємниці ухвалення та проголошення судового рішення. Гармонізація законодавства України з законодавством країн Європейського Союзу надає можливості встановлення відповідності національних судових процедур міжнародним стандартам здійснення правосуддя. Так, нагальною потребою стало вилучення з Цивільного процесуального кодексу України традиційного інституту ухвалення судового рішення в нарадчій кімнати та заміну на більш змістовну процедуру таємниці ухвалення судового рішення. Автор розглядає інститут "нарадчої кімнати" як такий, що не відповідає сучасним вимогам оптимізації судочинства та недоцільність його застосування при розгляді цивільних справ в системі «Електронний суд». Актуальність запровадження інституту таємниці ухвалення судового рішення підтверджується наявністю тотожного інституту в процесуальному законодавстві низки країн ЄС та позитивним досвідом його застосування. В статті детально аналізуються процесуальні дії суду на стадії ухвалення та проголошення судового рішення, гарантії незалежності суддів при здійсненні правосуддя у цивільних справах, а також складові елементи таємниці ухвалення судового рішення, як-от: неможливість обговорення обставин і матеріалів, застосування норм права та судову практику в цій справі, а також зміст судового рішення з іншими особами; неможливість розголошення ходу його обговорення й ухвалення. В статті автор робить висновок щодо доцільності конфігурації інституту нарадчої кімнати на таємницю ухвалення судового рішення, яка відбулася в нормах цивільного, господарського та адміністративного процесуального законодавства, та відзначає необхідність запровадження такого інституту в кримінальному процесуальному законодавстві України.

Ключові слова: судові рішення, нарадча кімната, таємниця, ухвалення та проголошення судового рішення.

Постановка проблеми. Прагнення України до набуття статусу країни-учасниці ЄС передбачає проведення багатоетапної судової реформи та гармонізації національного законодавства щодо правил судочинства із законодавством країн Європейського Союзу. Це, безумовно, знаходить своє відображення в основних нормативно-правових актах, якими керуються судді

при здійсненні своєї основної функції - відправлення правосуддя, та в тих, які чітко закріплюють процедуру розгляду цивільних справ. Так, позитивним результатом гармонізації національного процесуального законодавства із законодавством країн ЄС стало видалення положень про нарадчу кімнату при постановленні рішення суду з Закону України «Про судоустрій та статус суддів» [1] та з Цивільного процесуального кодексу України» [2]. Важливим аспектом запровадження таких змін було «очищення» цивільного процесуального законодавства від правових традицій при абсолютному збереженні загальних засад ухвалення та проголошення судового рішення.

Аналіз досліджень. Приймаючи до уваги усталеність інституту судового рішення, дослідженням теоретичних та практичних особливостей порядку ухвалення судового рішення присвячено наукові праці багатьох вчених-процесуалістів: І. Андрінова, С. Васильєва, К. Гусарова, І. Ізарової, О. Колісника, В. Комарова, Р. Куйбіди, О. Сироїда, П. Прохорова, О. Хотинська-Нор, Ю. Цвіркуна та інших.

Мета статті. Фундаментальні праці зазначених науковців присвячені дослідженню механізму ухвалення судових рішень в контексті модельних правил європейського цивільного процесу, особливостей ухвалення судових рішень при розгляді справ в різних видах проваджень цивільного судочинства, процесуального порядку його проголошення. Метою ж цієї статті є дослідження нових реалій ухвалення та проголошення судових рішень в контексті дотримання таємниці ухвалення судових рішень.

Виклад основного матеріалу. Судове рішення як фінальний процесуальний документ, який ухвалюється судом за результатами розгляду справи по суті, окрім вимог щодо його законності та обґрунтованості, повинно ухвалюватися в умовах, які унеможливають будь-яке незаконне втручання або вплив на здійснення судом правосуддя [3].

Довгий час гарантією реалізації конституційного принципу незалежності суддів при здійсненні правосуддя у цивільних справах була процедура видалення суддів до нарадчої кімнати для ухвалення судового рішення. Нарадча кімната – це данина традиціям здійснення судочинства та фактично церемоніальна назва службового приміщення суду, що примикає до зали судового засідання, або, як правило, функції якого виконує кабінет головуючого судді, до якого на час перебування суду у нарадчій кімнаті має виключатись доступ до будь-яких осіб, крім суддів, що розглядали справу [4; с.437].

Сучасні судові процедури, спрямовані на оптимізацію процесу, передбачають можливість розгляду справи без виклику сторін в судові засідання, що надає судді можливість здійснювати всі процесуальні дії у власному кабінеті, перетворюючи його і на зал судових засідань, і на нарадчу кімнату. Або при розгляді цивільної справи за допомогою підсистеми

«Електронний суд» та проведенні судових засідань в режимі відеоконференцій видалення суду до нарадчої кімнати для ухвалення рішення виглядає достатньо неприродно. Про недоцільність існування «нарадчої кімнати» говорять і передумови розвитку дистанційного судочинства в Україні. В усіх випадках складно проконтролювати дотримання таємниці нарадчої кімнати при ухваленні рішення, нерозголошення міркувань судді іншим особам тощо. Наведені аргументи та судова практика підтверджують необхідність вилучення інституту «нарадчої кімнати», що приниляє дію принципу «4 стін» при прийнятті судом рішень.

Відповідно до міжнародних стандартів здійснення правосуддя процес ухвалення судом рішення необхідно пов'язувати з таємницею ухвалення рішення. Це знаходить своє підтвердження у цивільному процесуальному законодавстві багатьох країн ЄС. Так, у Німеччині передбачено, що як тільки судовий спір готовий для ухвалення остаточного рішення, суд виносить остаточне рішення (стаття 300 Code of Civil Procedure). Якщо відбулося усне слухання, судові рішення, як правило, оголошується на слуханні, на якому проводиться усне слухання, в особливих випадках на слуханні, яке призначається негайно і повинно відбутися не пізніше ніж через два тижні. Рішення буде вручено зацікавленим особам.

Замість проголошення допускається вручення судового рішення; у такому випадку рішення має бути надіслано до секретаріату протягом двох тижнів після усного слухання [5].

Слід зазначити, що нормативне закріплення інституту таємниці ухвалення рішення в національному процесуальному законодавстві є достатньо деталізованим. Виходячи з теорії цивільного процесуального права ухвалення та проголошення рішення суду є завершальною частиною стадії розгляду справи по суті, але той комплекс процесуальних дій, які спрямовані на дотримання таємниці ухвалення законного та обгрунтованого судового рішення, наближає її за змістом до стадій цивільного процесу, що і відображається в назві статті 244 ЦПК України «Стадія ухвалення судового рішення».

З метою посилення гарантій незалежності суддів при обговоренні та ухваленні рішення в приміщенні суду, а не в спеціально обладнаному приміщенні, законодавець прямо встановлює заборону втручання в процес ухвалення рішення.

Однак, з метою забезпечення таємниці ухвалення судового рішення, судді можуть зазнати певних обмежень, а саме: із моменту проголошення про початок стадії ухвалення судового рішення та до часу проголошення судового рішення суддя не повинен обговорювати обставини і матеріали, застосування норм права та судову практику *в цій справі*, а також зміст судового рішення з іншими особами, крім складу суду, який розглядає справу; після ухвалення

судового рішення та його проголошення суддя не повинен розголошувати хід його обговорення й ухвалення.

Запровадження інституту таємниці ухвалення судових рішень в цивільному процесуальному законодавстві наблизить національні судові процедури до міжнародних стандартів здійснення правосуддя, розширить межі суддівського розсуду щодо організації роботи під час ухвалення рішення та позбавить необхідності переважну більшість судів в обладнанні спеціальних приміщень для нарадчих кімнат у відповідності з безпековими вимогами.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Спираючись на позитивний досвід країн ЄС щодо застосування інституту таємниці ухвалення рішення, з метою оптимізації судового процесу до ЦПК України, ГПК України та КАС України було внесені відповідні зміни та інститут таємниці ухвалення рішення набув національного закріплення.

У той же час, навіть за наявності відповідної судової практики [6], КПК України та КУпАП України ще очікують на такі зміни. Сподіваємось, що позитивна практика застосування інституту таємниці ухвалення рішення приверне увагу законодавця щодо подальшого реформування процесуального законодавства.

Література

1. Про судоустрій та статус суддів. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#top>;
2. Цивільний процесуальний кодекс України. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n7699>;
3. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>;
4. Прохоров П.А. Стаття 244. Вихід суду для ухвалення рішення : Науково-практичний коментар. Цивільний процесуальний кодекс України / за заг. ред. Н.Ю. Голубевої. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 840 с.;
5. Хотинська-Нор О., Потапенко А., Свояк Д. Основні новели Закону №4173-IX щодо вдосконалення ухвалення та проголошення судових рішень: коментарі членів авторського колективу законодавчих пропозицій. 2025. 27 січ. URL: https://sud.ua/uk/news/blog/321569-osnovnye-novelly-zakona-no4173-ix-po-usovershenstvovaniyu-prinyatiya-i-provozglasheniya-sudebnykh-resheniy-kommentarii-chlenov-avtorskogo-kollektiva-zakonodatelnikh-predlozheniy?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR0wTNwVuriiw6Aa-Xq6VWwuQZqIkdUdDW16L1WC1ZbjtLSFyyTW8zzX_5_0_aem_7h5CGGmFu2qQ5-hDDuIaQg.
6. URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=87826859>.

NEW REALITIES OF JUDICIAL DECISION-MAKING

O.Tsirkunenko

Abstract. The purpose of this article is to examine the recent amendment to Ukraine's civil procedural legislation regarding the introduction of the principle of confidentiality in the adoption and pronouncement of court decisions. The harmonization of Ukrainian legislation with that of the European Union provides an opportunity to bring national judicial procedures into line with

international standards of the administration of justice. Thus, there is an urgent need to remove from the Civil Procedure Code of Ukraine the traditional institution of rendering judicial decisions in a deliberation room and replace it with a more substantive procedure of confidentiality in the rendering of judicial decisions. The author views the “deliberation room” institution as one that does not meet modern requirements for optimizing judicial proceedings and considers its application inappropriate when hearing civil cases within the “Electronic Court” system. administrative procedural legislation, and notes the need to introduce such an institution into Ukraine’s criminal procedural legislation. The relevance of introducing the principle of confidentiality in the rendering of judicial decisions is confirmed by the existence of a similar principle in the procedural laws of a number of EU countries and the positive experience of its application. The article provides a detailed analysis of the court’s procedural actions at the stage of adopting and pronouncing a judicial decision, guarantees of judicial independence in the administration of justice in civil cases, as well as the constituent elements of the secrecy of judicial decision-making, such as: the prohibition on discussing the circumstances and materials of the case, the application of legal norms and judicial practice in the case, as well as the content of the court decision with other persons; the prohibition on disclosing the course of its discussion and adoption. In the article, the author concludes on the advisability of aligning the institution of the deliberation chamber with the secrecy of judicial decision-making, as established in the norms of civil, commercial, and administrative procedural law, and notes the need to introduce such an institution into Ukraine’s criminal procedural law.

Key words: court decision, council room, secrecy, adoption and announcement of a court decision.